

การศึกษานอกโรงเรียนของสตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในมุมมอง
ความเสมอภาคทางเพศ

โดย

นางสาวจุฬากุล เรขาวิภาค

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสตรีศึกษา

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2552

Women's non-Formal Education to Improve the Quality of Their Lives
from a Gender Equality Perspective

By

Miss Julakool Rekhavipark

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Women's Studies

College of Interdisciplinary Studies

Thammasat University

2009

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วิทยาลัยสหวิทยาการ

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวจุฬาทูลา เรชาวิภาค

เรื่อง

การศึกษานอกโรงเรียนของสตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในมุมมอง
ความเสมอภาคทางเพศ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษา

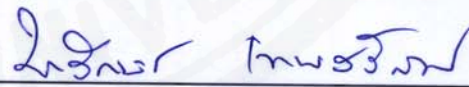
เมื่อ วันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2552

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์วันทนี วาสิกะสิน)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

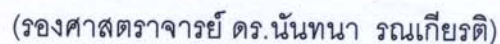
(รองศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์สุรสวัสดิ์ หุ่นพยนต์)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนา รณเกียรติ)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การศึกษานอกโรงเรียนของสตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในสามหัวข้อคือ สาเหตุที่ทำให้สตรีลาออกจากการศึกษาในระบบโรงเรียน เหตุผลของสตรีในการตัดสินใจเข้าเรียนในระบบการศึกษานอกโรงเรียน และความคาดหวังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีหลังสำเร็จจากการศึกษานอกโรงเรียนจากมุมมองความเสมอภาคทางเพศ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตการณ์ และการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่าความไม่เสมอภาคทางเพศเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สตรีจำนวนหนึ่งต้องลาออกจากโรงเรียนก่อนที่จะเรียนสำเร็จการศึกษาตามที่ต้องการ ความไม่เสมอภาคทางเพศที่ปรากฏในสังคม ส่วนหนึ่งมาจากการถ่ายทอดความคิดและการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้หญิงถูกกดให้อยู่ในฐานะต่ำกว่าผู้ชาย เปรียบเป็นวัตถุที่ถูกกระทำโดยผู้มีอำนาจเหนือกว่า นอกจากนี้ยังมีเรื่องของความยากจน ปัญหาครอบครัว และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทับซ้อนอยู่กับความไม่เสมอภาคทางเพศ การออกจากโรงเรียนด้วยวุฒิการศึกษาน้อย ทำให้สตรีประสบปัญหาในการดำรงชีวิตอย่างมาก ไม่สามารถหางานที่มีรายได้มากพอที่จะเลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างมีความสุขได้ คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น สตรีเหล่านี้จึงเลือกที่จะกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาอีกครั้ง แต่เป็นการศึกษานอกโรงเรียนเพราะสามารถทำงานได้ การได้วุฒิการศึกษาเพิ่มขึ้นทำให้สตรีมีความคาดหวังที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความก้าวหน้าและมั่นคง มีรายได้มากขึ้น มีพร้อมซึ่งปัจจัยสี่ สุขสมบูรณ์ทั้งกายและใจ

ข้อเสนอแนะคือ ครอบครัว เจ้าหน้าที่ และรัฐบาล ควรตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องการศึกษาของสตรี เห็นคุณค่าของสตรีที่มีการศึกษา มีความจริงจังในการขจัดความไม่เสมอภาคทางเพศออกจากสังคม ให้โอกาสทั้งหญิงและชายได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล รวมทั้งส่งเสริมให้มีรายได้ระหว่างเรียน พัฒนาอาชีพและงานที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

Abstract

This study is entitled "Women's non – formal education to improve the quality of their lives from a gender equality perspective." The purpose of this study was to examine 3 issues: gender inequality causing women to quit formal education ; reasons for women's decision to study in the non – formal education system ; and women's expectation to improve the quality of life after their completion of non – formal education. This qualitative study involved focused interviews, observations and documentary research.

This study found that gender inequality was one of causes forcing a certain number of women to quit school before they completed their education as required. Gender inequality in society came partly from concept transmission and up-bringing which reinforced the idea that women had a lower status than men ; as a result, women were treated unfairly as objects by their superiors. In addition, poverty, family problems, and social change exacerbated women's situation with regard to gender inequality. Leaving school with little educational qualification forced women to face a lot of problems; they could not find a job which would give them enough income to look after themselves and their families happily. Their quality of life was at a low level . Therefore, these women chose to return to the educational system again through non – formal education because such a system allowed them to work . Obtaining a higher qualification, women expected to improve the quality of life in terms of progress, security, and increased income so as to fulfill their four basic life necessities, which could positively impact their physical and mental health.

My recommendations are as follows: women's families, officials, and the government must regard women's education as being important , value educated women, sincerely work to eradicate gender inequality from society by giving both women and men equal educational opportunity so that they can develop their individual potential, encourage women to earn some income while going to school ,and help develop existing careers and jobs in local areas so that women can live a secure and sustainable life.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษาออกโรงเรียนของสตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในมุมมองความเสมอภาคทางเพศฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของ รองศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วันเพ็ญ วาสิกะสิน ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุรัสวดี หุ่นพยนต์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจแก้ไข ชี้แนวทางและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการทำงานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ บุណาค อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ มาลี พฤษ์พงสาวลี ที่กรุณาตรวจแบบสัมภาษณ์ และอาจารย์ของโครงการสตรีศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้ เปิดโลกทัศน์ของผู้วิจัยให้มองโลกในแงุ่มที่ลึกและกว้างไกลขึ้น รวมถึงเจ้าหน้าที่สตรีศึกษาที่อำนวยความสะดวกในทุกเรื่อง และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียน เขตดุสิต เจ้าหน้าที่นักศึกษาและสตรีที่สำเร็จการศึกษาจากศึกษานอกโรงเรียน ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ภัทรภมล เรขาวิภาค ผู้ที่มีพระคุณต่อผู้วิจัยอย่างที่สุด คุณพ่อพุททारी บรรพบุรุษ ครูอาจารย์ นางสุพรรณณี ศรีสุขโข นางจิตติคุณ ธิติมงคล นายวิเศษศักดิ์ เรขาวิภาค ที่มีส่วนสำคัญต่อการทำงานวิจัยในครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ บุคลากรและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ได้เปิดหลักสูตรสตรีศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จุฬารัตน์ เรขาวิภาค

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญตาราง.....	(6)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
คำถามการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดสตรีนิยมในเรื่องความเสมอภาคทางเพศ	8
แนวคิดเกี่ยวกับเสมอภาคระหว่างชายหญิง	11
แนวคิดเกี่ยวกับมิติชายหญิง.....	13
ประเด็นมิติชายหญิงด้านการศึกษา.....	16
คุณภาพชีวิต องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต.....	19
แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	22
ทฤษฎีว่าด้วยความต้องการและความต้องการทางการศึกษา.....	23
การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ	25
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27

กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	29
3. ระเบียบวิธีวิจัย	30
รูปแบบของการศึกษา.....	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	32
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
4. ผลการศึกษาและอภิปรายผล	35
ผลการศึกษา	35
อภิปรายผล	61
5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	66
สรุปผลการศึกษา	66
ข้อเสนอแนะ	70
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	73
รายการอ้างอิง.....	74
ภาคผนวก	
ก. หนังสือราชการ.....	79
ข. แบบสัมภาษณ์	80
ประวัติการศึกษา.....	88

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลทั่วไปของกรณีศึกษา.....	35
4.2 ข้อมูลมารดา-บิดาและครอบครัวของกรณีศึกษา.....	36

